

Rebecca Skloot

The Immortal Life of Henrietta Lacks

ISBN: 978-0-330-53344-7

Recension av Elisabeth Strömberg

Ibland har jag på laboratoriet stött på celler för cellodling som kallas HeLa celler. Jag har förstått att dessa ursprungligen har kommit från en kvinna som dog i cancer 1951. Ibland har jag också funderat över hur mycket mer kvinnans celler väger idag, jämfört med när hon dog. Det måste vara avsevärt mycket mer. Men längre än så har inte mina tankar sträckt sig.

Nyligen fick jag i min hand en bok om dessa celler och om kvinnan som cellerna ursprungligen kommit från. Det var en mycket intressant läsning. Författarinnan har varit i kontakt med familj, släktingar och vänner till Henrietta Lacks, kvinnan varifrån HeLa cellerna härstammar. Historien om Henrietta Lacks och HeLa cellerna ställer viktiga frågor inom naturvetenskap, etik, ras och klass.

Henrietta Lacks föddes 18 augusti 1920 och dog 4 oktober 1951, endast 31 år gammal och med 5 barn, varav två blöjbarn. Hon var svart och måste bege sig till Johns Hopkins Hospital i Baltimore, USA. Sjukhuset byggdes 1889 för att ta hand om fattiga patienter som inte kunde betala läkarkostnader, och dit även svarta patienter fick komma. Johns Hopkins Hospital tillhörde ett av de bästa sjukhusen i landet och det låg inte mer än ca 3 mil från Henriettas bostad. Många sjukhus nekade svarta patienter, även svårt sjuka, behandling. När Henrietta måste besöka sjukhuset i januari 1951 fick svarta patienter inte använda samma ingångar, väntrum eller undersökningsrum som de vita patienterna.

Den undersökande läkaren, Howard Jones, kunde konstatera en elakartad livmodercancer, som inte upptäckts vid en efterkontroll, som hon genomgått sex veckor efter sitt femte barns födelse den 19 september 1950. Antingen hade man missat tumören då eller så var det en mycket snabbväxande tumör. Man tog biopsier av hennes tumör och av vanliga celler för cellodling i Dr. George Geys laboratorium vid Johns Hopkins Hospital. Där experimenterade man med olika cellodlingsmedier för att få celler att växa och föröka sig, så att de kunde användas inom den medicinska forskningen. Man kunde konstatera att Henriettas cancerceller inte bara överlevde utan också delade sig snabbt, tjugo gånger snabbare än de vanliga cellerna, vilka dog snabbt i cellodling. Detta var första gången man lyckats odla celler som tycktes kunna ha ett evigt liv.

Boken diskuterar cellodlingsteknik och dess betydelse för förståelse för många sjukdomar och för utveckling av flera mediciner. Mycket plats upptas i boken av vilka krav som kan ställas på läkare och cellodlingsfirmor, när det gäller att tala om för patienter och släktingar vad cellproverna kan användas till eller hur de distribueras, samt ekonomiska aspekter av de livskraftiga cancercellerna. Dessutom diskuteras sjukvård och rasproblemen i USA, behandling av mentalpatienter vid den tiden, samt etiska frågor i anslutning till odling av celler.

Boken är mycket intressant och kan användas av lärare vid undervisning bl.a. om cancerceller och vanliga celler, men också i samband med medicinsk forskning.

Elisabeth Strömberg

Email: e.stromberg@zool.gu.se